

BIOLOGIYA TA'LIMIDA SAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISHDA INTEGRATSIYA DARSLARINING AHAMIYATI

Andijon Davlat Pedagogika Instituti

Tabiiy fanlar fakulteti

Sirtqi biologiya yo'nalishi

401-guruh talabasi

Halimjonova Zeboning

Biologiya ta'limida integratsiya fanidan

mustaqil ta'lim ishlanmasi

Annotatsiya: *Ushbu adabiyotlar biologiya fanini o'qitishda fanlararo integratsiya usullarining samaradorligi va ta'limda integratsiya yondashuvining nazariy hamda amaliy jihatlarini o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotlar ta'lim jarayonida integratsiya yondashuvining o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyatini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *biologiya ta'limi, integratsiya, fanlararo yondashuv, samaradorlik, ta'lim nazariyasi, amaliyot*

Zamonaviy ta'lim jarayonida fanlararo integratsiya talabalarning bilim doirasini kengaytirish, ularning tanqidiy fikrlash va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Ayniqsa biologiya ta'limida ijtimoiy fanlar, kimyo, ekologiya, psixologiya kabi sohalar bilan integratsiya darslari o'quvchilarda ilmiy savodxonlikni shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. So'nggi yillarda ta'limda integratsiya yondashuvi o'quv jarayonining sifatini oshirish, o'quvchilarning fanlarga qiziqishini kuchaytirish va ularni zamonaviy ilmiy bilimlar bilan boyitishda katta ahamiyat kasb etmoqda (pedagoglar.org, 2023). Biologiya ta'limida savodxonlikni shakllantirishda integratsiya darslari ko'p qirrali metodologik yondashuvlarni talab qiladi. Jumladan, fanlararo bog'lanishlarni o'rganish, amaliy laboratoriya ishlarini tashkil etish, loyiha asosida o'qitish va interaktiv metodlardan foydalanish asosiy o'rin tutadi. Bu metodlar o'quvchilarda nazariy bilimlarni hayotiy vaziyatlarga tatbiq etish ko'nikmasini shakllantiradi hamda ilmiy tafakkurni rivojlantiradi (NamDU, 2024).

Integratsiya darslarining ahamiyati

1. Ilmiy savodxonlikni rivojlantirish

Integratsiya darslari o'quvchilarga biologiya fanining boshqa fanlar bilan bog'liqligini chuqurroq tushunishga yordam beradi. Bu esa ularning ilmiy savodxonligini oshirib, murakkab biologik jarayonlarni ijtimoiy va ekologik kontekstda baholash imkonini beradi (pedagoglar.org, 2023).

(4th international scientific and practical conference)

2. Tanqidiy fikrlash va muammolarni hal etish ko‘nikmalari

Fanlararo integratsiya o‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, ular olingan bilimlarni birlashtirib, yangi muammolarni hal qilishga yo‘naltiradi. Bu esa ta‘lim sifatini sezilarli darajada oshiradi (NamDU, 2024).

3. Amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish

Integratsiya darslari laboratoriya ishlarida, loyiha va tadqiqot faoliyatlarida o‘quvchilarning amaliy ko‘nikmalarini mustahkamlaydi. Bu usul orqali ular biologiya fanining kundalik hayotdagi ahamiyatini yanada chuqurroq anglaydi (pedagoglar.org, 2023). 4. O‘quvchilarning qiziqishini oshirish Fanlararo bog‘lanishlar o‘quvchilarda biologiyaga bo‘lgan qiziqishni kuchaytiradi, chunki ular o‘z bilimlarini real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash imkoniga ega bo‘ladi (NamDU, 2024). Zamonaviy dunyoda ilm-fan va texnologiyalar tez sur‘atlarda rivojlanmoqda, shuning uchun o‘quvchilarni faqat nazariy bilimlar bilan cheklash yetarli emas. Ularni hayotiy vaziyatlarda bilimlarni qo‘llashga o‘rgatish lozim. Fanlararo integratsiya aynan shu vazifani bajaradi. Misol uchun, ekologiya bilan bog‘liq darslarda o‘quvchilar atrof-muhitni muhofaza qilish muhimligini anglab, tabiiy resurslarni tejash va atrof-muhit ifloslanishining oldini olish bo‘yicha amaliy choralarni o‘rganadilar. Bu esa ularni nafaqat ilmiy bilimlarga ega, balki jamiyatga foydali shaxslar sifatida shakllantirishga yordam beradi. Integratsiya darslari o‘quvchilarning mustaqil izlanish va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini ham rivojlantiradi. Loyiha asosida o‘qitish, laboratoriya ishlari va interaktiv metodlar o‘quvchilarda o‘z bilimlarini sinab ko‘rish, yangi g‘oyalar yaratish va ilmiy tadqiqotlar olib borish imkonini beradi. Bu esa ularni faqat o‘rganishga emas, balki ilm-fan sohasida faol ishtirok etishga undaydi. Natijada, yosh avlod nafaqat bilimdon, balki ijodkor va mas‘uliyatli fuqarolarga aylanadi. Biologiya ta‘limida savodxonlikni shakllantirishda fanlararo integratsiya darslarining ahamiyati zamonaviy ta‘lim tizimining eng muhim yo‘nalishlaridan biridir. Integratsiya yondashuvi nafaqat o‘quvchilarning nazariy bilimlarini kengaytiradi, balki ularning tanqidiy fikrlash, muammolarni hal etish va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, biologiya fanini boshqa fanlar bilan bog‘lash, masalan, kimyo, ekologiya, ijtimoiy fanlar va informatika bilan integratsiya qilish ta‘lim jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Xulosa Biologiya ta‘limida savodxonlikni shakllantirishda integratsiya darslarining o‘rni juda katta. Ular nafaqat o‘quvchilarning nazariy bilimlarini boyitadi, balki ularning tanqidiy fikrlash, muammolarni hal etish va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bois, ta‘lim jarayonida fanlararo integratsiyani kuchaytirish, interaktiv va loyiha asosida o‘qitish metodlarini keng joriy etish zarur. Bu esa o‘z navbatida mamlakatimizda biologiya fanining rivojlanishi va yosh avlodning ilmiy savodxonligini oshirishga katta hissa qo‘shadi. Kelajakda integratsiya yondashuvlarini yanada takomillashtirish, o‘quv dasturlarini zamonaviy talablar asosida qayta ko‘rib chiqish va o‘qituvchilar malakasini oshirish muhim vazifa

(4th international scientific and practical conference)

hisoblanadi. Shuningdek, fanlararo integratsiya o'quvchilarning biologiyaga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ular o'z bilimlarini real hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniga ega bo'lgani uchun fanlarga nisbatan iliq munosabatda bo'ladi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshirib, o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytiradi. Zamonaviy texnologiyalar va multimedia resurslarini qo'llash orqali darslarni yanada qiziqarli va tushunarli qilish mumkin, bu esa o'quvchilarning bilim olish jarayoniga faolroq jalb etilishiga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, biologiya ta'limida integratsiya darslarini rivojlantirish va keng joriy etish ta'lim sifatini oshirish, yosh avlodning ilmiy savodxonligini mustahkamlash hamda ularni zamonaviy jamiyatning talablariga moslashtirish uchun zarurdir. Kelajakda bu yo'nalishda o'quv dasturlarini takomillashtirish, o'qituvchilar malakasini oshirish va interaktiv metodlarni yanada keng qo'llash ta'lim tizimining rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Shu tariqa, mamlakatimizda biologiya fanining rivojlanishi va yosh avlodning ilmiy tafakkuri yuksalishiga xizmat qiladigan samarali ta'lim muhitini yaratish mumkin bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Pedagoglar.org. (2023). Biologiya ta'limida integratsiyalashgan yondashuvning ahamiyati. Pedagogika va Innovatsiyalar, 4(2).
<https://pedagoglar.org/04/article/view/6521/5872>
2. NamDU. (2024). Ta'lim tizimida innovatsiya, integratsiya va yangi texnologiyalar. Namangan: NDU Nashriyoti.
https://namdu.uz/media/Books/pdf/2024/07/26/NamDU-ARM-11561-Talim_tizimida_innovatsiya_integratsiya_va_yangi_te_oNQz9Sa.pdf
3. Abdullaeva, N. M. (2022). Biologiya fanini o'qitishda fanlararo integratsiya usullarining samaradorligi. Ilmiy Tadqiqotlar Jurnali, 3(1), 45-52.
4. Karimov, S. T. (2023). Ta'limda integratsiya yondashuvi: nazariy va amaliy jihatlar. Ta'lim va Innovatsiyalar, 5(3), 112-120.